

Mis on KODU*KOOL*ÜLDUS kasvatusnõuandla?

Käesoleva aasta märtsis ilmus ajalehes «Edasi» lühike teade, et Tartu Ametiühingute Kultuurihoone juures alustab tööd ühiskondlikel alustel tegutsev kasvatusnõuandla. Samal ajal ilmus Hariduse tänavas ühele uksele silt «Tartu ühiskondlik kasvatusnõuandla». See võis mõneski tekitada küsimuse: mis asutus see on? Seni on kuuldud ainult õigusnõuandlast ja naistenõuandlast.

Kasvatusnõuandla pole midagi eriti uut. Sellised kasvatusasutused töötavad juba aastakümneid paljudes maades. Juba 1929. a. soovitas N. K. Krupskaja need ka Nõukogude Liidus luua, et laste kasvatamisega tegelevad isikud (eelkõige lapsevanemad) võiksid saada nõu ja abi. Seni on meil kasvatusnõuandlaid loodud siiski ainult ühiskondlikus korras. Eesti NSV-s oli teerajajaks Viljandi metoodiline kabinet. Juba pool aastakümnet antakse seal lastevanematele suurt abi.

Milliste probleemidega tegeleb Tartu kasvatusnõuandla? Igal vanemal on tulnud ette olukordi, kus lapse käitumine valmistab talle meelehärmi või üllatab eba-meeldivalt. Nimetagem häirivatest üllatustest vaid mõningaid: isutus, rahutu uni, ülemäärane kartlikkus, jonnakus, hoolimatus ja toorus teiste laste vastu, huvi kadumine või puudumine õpingute vastu, sõnakuulmatus ja vastuhakkamine vanematele, valetamine, näppamine jne. Loomulikult püüab iga isa või ema ebaõiget käitumist pidurdada, selle vastu võidelda. Millele ta seejuures võib toetuda? Eelkõige mälestustele sellest, kuidas teda ennast kunagi kasvatati, ja tähelepanekutele teiste vanemate kasvatusst.

Muidugi on kuulatud ka loenguid ja tutvutud pedagoogilise kirjandusega. Sellest kõigest võib kasu olla ja mõnigi kord saadakse ka soovimatutest käitumisjoontest lahti. Alati see ometi ei õnnestu ja oodatud paranemist ei tule.

Takistada võivad mitmed asjaolud. Kogemused, loengud ja kättesaadav kirjandus ei anna meile nõu kõigi esineda võivate raskuste puhuks. Ja isegi kui saame kasulikke nõu kirjandusest, ei ole selle järgi toimimine alati hõlpus. Lapse halval käitumisel on omad põhjused, mis ulatuvad mõnikord kaugele tagasi, varasesse lapseikka välja. Kindlasti on aga ka põhjusi, mis mõjuvad pidevalt antudki momendil. Lapse kogu arengukäigu ja teda ümbritsevate tingimuste igakülgne analüüsimine on meile sageli väga raske ja õnnestub sellepärast halvasti. Paljuga oleme me ise nii-võrd harjunud, et ei märkagi halba toimet. Ometi võib mõnel märkamatul teguril olla küllalt suur tähtsus. Perekonnaelus võib ette tulla sedavõrd eba-meeldivaid asjaolusid, et me nendele mõeldagi ei taha. Nii ongi lapse ebasoovitava käitumise põhjuste selgitamine lapsevanemal üksi raske. Oleks vaja asjatundlikku ja mõistva inimese abi. Kasvatusnõuandlas alustataksegi igal juhul kõigepealt tekkinud raskuste põhjuste selgitamisega.

Häiriva käitumise põhjused võivad olla mitmeladused. Ja mitte alati pole tegemist ainuüksi varasema kasvatus ebaõnnestumisega. Mõnikord on «stiidi» lapse füüsilise arengu iseärasused ja tervislik seisund. Sellepärast tegelevad nõuandlas iga üksikjuhu-ga kaks konsultant — pedagoog ja arst. Meie Tartu nõuandlas töötab konsultantidena grupp suurte kogemustega pedagooge Reet Aarma juhtimisel, arst-konsultant on dr. Bachmann Tartu Laste Poliklinikust.

Põhjuste selgitamine on nõuandla tegevuse üks pool, peamine, vajalik selleks, et anda soovitusi ja ettekirjutisi koduse kasvatus ümberkorraldamiseks. Nõuandla soovitude mõju aga onoleb suurel määral sellest, kui-võrd järjekindlalt lapsevanem neid ellu rakendab. Sageli on nõuannete järgi väga raske toimida. Mõnikord on vanemal endal vaja kardinaalselt muuta oma seniseid suhtumisi ja harjumusi, toimida tema jaoks küllalt võõral viisil. Sisuliselt tähendab see lapsevanema enesekasvatust. Ja polegi midagi parata: kui tahe-takse kriisist üle saada, tuleb enne ennast kasvatada, et võiks pärast lapsi kasvatama asuda. Nõuandla näpunäited aitavad teha mõndagi paremini, kui me ainult enesele lootes suudaksime.

Nagu eeltoodust selguda võib,

on nõuandla töös palju analoogilist arsti tegevusega. Selgitatakse «haiguse» põhjused ja määratakse ravi. Arstid on küll mõneti soodsamas olukorras. Rõhuv enamik inimesi täidab nende ordineeringuid küllalt hoolikalt, sest mittetäitmise kurvad tagajärjed mõjuvad veenva argumentina. Kasvatuse laokile jätmise tagajärjed pole küll vähem kurvad. Ometi täidetakse siin ettekirjutisi vähem hoolikalt. Võib-olla on see vaid esialgu nii. Elame, näeme!

Kasvatusnõuandla töö edukuse üheks eelduseks on vanemate usaldus konsultantide vastu, kes väga suure osa vabast ajast pühendavad nende kasvatusmured leevendamisele.

Kasvatusnõuandla koormus ei ole seni eriti suur olnud. Siin pääseb kaugelt hõlpsamini «ette» kui meie poliklinikut. Kas võime järeldada, et perekondade «tervis» on selles osas parem? Vist mitte. Alaealiste asjade komisjonis on tööpinge märgatavalt suurem. Paljud lapsevanemad ei söanda oma muredega nõuandlasse tulla. Olevat nagu natuke piinlik. Sellest tundest tuleb jagu saada. Hoopis piinlikum on siis, kui raskused kasvavad ja meie perekonna probleemidega on sunnitud tegelema küll kool, küll käitis või koguni alaealiste asjade komisjon.

Niisiis, igal tööpäeval kell 17 ootab neid, kellel on kas väikesi või suuri kasvatusmuresid, Tartu ühiskondlik kasvatusnõuandla.

H. LIIMETS